

BUĞDAY

TS 2974 / ŐUBAT 1978

- **Konu:** Bu standard, buğdayın tanımına, sınıflandırma ve özelliklerine, numune alma, muayene ve deneylerine, piyasaya arz Őekli ve denetleme esaslarına dairdir.
- **Tanımlar:** Buğday, buğdaygiller (Gramineae = Poaceae) familyasının buğday (*Triticum*) cinsinin makarnalık buğdaylar (*Triticum durum* Desf.) t¼r¼yle ekmeklik buğdaylar (*Triticum aestivum* L.) t¼r¼ne giren ekmeklik buğdaylar (*Triticum aestivum* L. em. Thell. ssp. *vulgare* Host) ve topbaŐ buğdaylar (*Triticum aestivum* L. em. Thell. ssp. *compactum* Host) altt¼rlerine ait bitkilerin tohumlarıdır.

SINIFLANDIRMA

- Buğday, tür, tane yapıları ve kalite özelliklerine göre sınıflara; altsınıflara ve gruplara ayrılır.
 - **Sınıf, Alt sınıflar ve gruplar**
 - Buğday, durum buğdayları, ekmeklik buğdaylar ve yemlik buğdaylar olmak üzere 3 sınıfa ayrılır.
- 1. Durum Buğdayları (DB): Durum (*Triticum durum*) türünden olan buğdaylar bu sınıfa girer. Bu sınıf buğdaylar kalite özelliklerine göre üç alt sınıfa ayrılır.**
- **Ekstra Anadolu Durum Buğdaylar (EAD):** Makarnalık kalitesi yüksek durum buğdayları bu alt sınıfa girer.
 - **Anadolu Durum Buğdaylar (ADB):** Makarnalık kalitesi orta düzeyde olan durum buğdayları bu alt sınıfa girer.
 - **Diğer Durum Buğdaylar (DDB):** Ekstra Anadolu Durum Buğdaylar ve Anadolu Durum Buğdaylarının 1-3. derecesine girmeyen ve çizelgedeki özelliklere uyan buğdaylar bu alt sınıfa girer.

- 2. Ekmeklik Buğdaylar (EB):** Ekmeklik (*Triticum aestivum* L.) türünden olan buğdaylar bu sınıfa girer. Bu sınıftaki buğdaylar tane rengi (kırmızı ve beyaz), tane yapısına ve kalite özelliklerine göre aşağıdaki üç alt sınıfa ayrılır. Her alt sınıf ekmeklik buğday tane rengine göre iki gruba ayrılır.
- a) Ekmeklik Sert Buğdaylar (ESB):** Sert tane yapılı ve ekmeklik kalitesi yüksek olan buğdaylar bu alt sınıfa girer. Tane rengine (kırmızı ve beyaz) göre iki gruba ayrılır.
- Anadolu Kırmızı Sert (AKS)
 - Anadolu Beyaz Sert (ABS)
- b) Ekmeklik Yarı Sert Buğdaylar (EYSB):** Yarı sert tane yapılı buğdaylar bu alt sınıfa girer. Tane rengine göre iki gruba ayrılır.
- Kırmızı Yarı Sert (KYS)
 - Beyaz Yarı Sert (BYS)

- c) Ekmeklik Yumuşak Buğdaylar (EYB):** Yumuşak tane yapılı buğdaylar bu alt sınıfa girer. Tane rengine göre iki gruba ayrılır.
- Kırmızı Yumuşak Buğdaylar (KYB)
 - Beyaz Yumuşak Buğdaylar (BYB)

d) Yemlik Buğdaylar: Diğer sınıf ve alt sınıf buğdayların özelliklerine uymayan, fakat genel özelliklere uyan yemlik olarak tüketime elverişli bulunan buğdaylar bu alt sınıfa girer. Tane rengine göre iki gruba ayrılır. Durum buğdaylarından bu sınıfa girenler Yemlik Beyaz Buğday grubuna girer. Bu sınıf buğdaylar sadece bir derecedir.

- Yemlik Kırmızı Buğdaylar (YKB)
- Yemlik Beyaz Buğdaylar (YBB)

ÇİZELGE 2 - Durum Buğdaylarında Dereceler ile Derece ve Derece Dışı Faktörler

Alt Sınıflar	Dereceler	Hektolitre Ağırlığı (kg/hL) En Az	DERECE FAKTÖRLERİ											
			Kusurlu Tane (%) - En Çok					Toplam Kusurlu Tane (%) En Çok	Haşere Zararı Görmüş Tane (%) En Çok	Süremeli Tane (Adet/kg) En Çok	Diğer Tahıllar (%) En Çok	Zıt Sınıf Buğday Taneleri (%) En Çok	Diğer Alt Sınıf ve Zıt Sınıf Buğday Taneleri (%) En Çok	Camsı Tane (%) En Az
			Yabancı Madde (%) En çok		Kırık-Ciliz Tane (%) En çok	Zarar Görmüş Tane (%) En Çok								
			Pelemir Karamuk (Adet/kg) En Çok	Toplam (%) En Çok		Kızışmış Tane (%) En Çok	Toplam Tane (%) En Çok							
EAD	NO 1	79	10	1	5		0,2	2	6	1	10	2	3	5
ADB	NO 2	77	30	2	7	0,4	3	8	2	30	3	5	8	70
	NO 3	75	50	4	9	0,6	5	10	3	50	6	8	15	50
DDB		70	100	8	15	1,0	10	15	5	100	10	15	Aranmaz	Aranmaz
YBB		Aranmaz	200	8	Aranmaz	3,0	10		20	200	50	Aranmaz	Aranmaz	Aranmaz

EAD: Ekstra Anadolu Durum

ADB: Anadolu Durum Buğdaylar

DDB: Diğer Durum Buğdaylar

YBB: Yemlik Beyaz Buğdaylar

NOT 1 - NO 3 buğdaylarda diğer tahıllar, diğer alt sınıf ve zıt sınıf buğday taneleri toplamı % 15'den fazla olamaz.

NOT 2 - Derece Dışı Faktörler, 1000 tane ağırlığı, protein miktarı ve SDS sedimentasyon değeridir. Zorunlu olmayıp, isteğe bağlı olarak uygulanır.

NOT 3- (%) ile verilen değerler, kütlecedir.

ÇİZELGE 3 - Ekmeklik Buğdaylarda Dereceler ile Derece ve Derece Dışı Faktörler

Alt Sınıflar	Dereceler	DERECE FAKTÖRLERİ											
		Hektolitre Ağırlığı (kg/hL) En az	Kusurlu Tane (%) - En Çok					Toplam Kusurlu Tane (%) En Çok	Haşere Zararı Görmüş Tane (%) En Çok	Sürmeli Tane (Adet/kg) En Çok	Diğer Tahıllar (%) En Çok	Zıt Sınıf ve Zıt Renkli Buğday Taneleri (%) En Çok	Diğer Grup ve Zıt Sınıf Buğday Taneleri (%) En Çok
			Yabancı Madde (%) En çok		Kırık-Cılız Tane (%) En çok	Zarar Görmüş Tane (%) En Çok							
			Pelemir Karamuk (Adet/kg) En Çok	Toplam (%) En Çok		Kızılmış Tane (%) En Çok	Toplam (%) En Çok						
ESB	NO 1	78	10	1	4	0,2	2	5	1	10	2	3	5
EYSB	NO 2	76	30	2	6	0,4	3	7	2	30	3	5	8
EYB	NO 3	74	50	3	8	0,8	5	10	3	50	6	8	12
	NO 4	72	100	5	10	1,0	10	10	5	100	10	10	15
YKB YBB		Aranmaz	200	8	Aranmaz	3,0	10		20	200	50	Aranmaz	Aranmaz

ESB : Ekmeklik Sert Buğdaylar

EYSB : Ekmeklik Yan Sert Buğdaylar

EYB : Ekmeklik Yumuşak Buğdaylar

YKB : Yemlik Kırmızı Buğdaylar

YBB : Yemlik Beyaz Buğdaylar

NOT 1-NO 3 buğdaylarda diğer tahıllar, diğer grup ve zıt sınıf buğday taneleri toplamı % 15'den, NO 4 buğdaylarda %20'den fazla olamaz.

NOT 2-Derece dışı faktörler; 1000 tane ağırlığı, protein miktarı, düşme sayısı, gluten endeksi, gluten miktan ve Zeleny sedimentasyon değerleridir.

Zorunlu olmayıp, isteğe bağlı olarak uygulanır.

NOT 3-(%) ile verilen değerler kütlecedir.

İřaretleme

Buğday ambalajları üzerinde aşağıdaki bilgiler okunaklı, silinmeyecek ve bozulmayacak şekilde yazılarak veya etiket üzerine yazılarak ambalaja takılmalıdır. Bu bilgiler dökme halindeki buğdaya yazılırken etikete yazılıp ve uygun bir yerine konulmalıdır.

- Firmanın ticari unvanı veya kısa adı, adresi varsa tescil markası
- Bu standardın işaret numarası (TS 2974 şeklinde)
- Parti numarası
- Malın Adı (Buğday)
- Sınıfı
- Altsınıfı
- Derecesi
- Üretim Bölgesi (Orta Anadolu, Güney Doęu Anadolu, Trakya gibi)
- Ürün Yılı
- Brüt veya net ağırlığı (kg)

ARPA

TS 4078 / ARALIK 1983

- **Konu:** Bu standart, arpanın tanımına, sınıflandırma ve özelliklerine, numune alma, muayene ve deneyleri ile piyasaya arz şekline dairdir.
- **Tanımlar:** Arpa, Buğdaygiller (Poaceae) familyasının *Hordeum* cinsinin 2 sıralı (*Hordeum vulgare* convar *distichon* L.) ve çok sıralı (*Hordeum vulgare* convar *hexastichon* L.) türlerine ait bitkilerin tohumlarıdır.

SINIFLANDIRMA

Botanik bakımdan yapılarına, tiplerine, kullanım yerlerine göre sınıflara ve özelliklerine göre derecelere ayrılır.

a. Tipler:

- I. İki sıralı
- II. Çok sıralı

b. Sınıflar

- I. Maltlık (Biralık)
- II. Yemlik

- **Dereceler:** Her sınıf kendi içinde 1., 2.ve 3. derecelere ayrılır.

- Yaklaşık sayıca 1/3 oranında bulunan ve simetrik görünüşte olan tanelerde en geniş kısım üst uca daha yakındır.
- Tane rengi; beyaz, saman sarısı, gri <- mavi, morumsu açık kahverengi olabilir.
- Kavuzlar kaba yapılı ve kalın» tanedeki kırışıklıklar belirgin ve fazla değildir (Şekil-2).

1.2.3-Sınıf Özellikleri

1.2.3.1 -Maltlık (Biralık) Arpa Bu sınıfa giren arpalarda ;

- Taneler dolgun ve saman kokusunda
- Renk parlak, beyaz, açık sarı,
- Kavuzlar çok ince, iç kavuz damarları tanenin alt bölümünde çok az belirgin, olmalıdır.

Bu sınıfa giren arpaların derecelere göre özellikleri Çizelge-1 deki değerlere uygun bulunmalıdır.

Bu sınıfa giren arpalarda ;

- Tane rengi beyaz, saman şansı, gri - mavi, morumsu açık kahverengi,
- Kavuzları ince veya kaba yapılı, olmalıdır.

Bu sınıfa giren arpaların derecelere göre özellikleri Çizelge-2 deki değerlere uygun bulunmalıdır

ÇİZELGE — 1 Maltlık Arpaların Derecelere Göre Özellikleri

Özellikler		Dereceler		
		1. Derece	2. Derece	3. Derece
Hektolitire Ağırlığı (Kg/Hl) enaz		69	67	65
Bozuk Tane Ağırlıkça (%) ençok		1	2	3
Yabancı madde ençok	Toplam Ağırlıkça (%) Peleminir (Ad/Kg)	1	2	3
		20	30	50
Kırık Tane Ağırlıkça (%) ençok		3	5	8
Siyah Arpa Ağırlıkça (%), ençok		0,5	1	2
1000 Tane Ağırlığı (g) Kurumadde esasına göre, enaz		45	43	40
Tane İriliği (%), (2.5 mm ve 2.8 mm) lik uzun delikli elekler üstünde kalan kısım toplamı, enaz		85	80	75
2.2 mm'lik uzun delikli elek altına geçen (%), ençok		2	4	6
Kavuz Miktarı Ağırlıkça (%) Kurumadde esasına göre ençok		8	10	12
Diğer Tahıllar Ağırlıkça (%) ençok		2	3	5
Tip karışımı ağırlıkça (%) ençok		2	4	6

l) Bu standardda ağırlık deyimini (kütle) anlamında kullanılmıştır.

ÇİZELGE — 2 Yemlik Arpaların Derecelere Göre Özellikleri

Özellikler		Dereceler		
		1. Derece	2. Derece	3. Derece
Bozuk tane ençok	Toplam Ağırlıkça (%)	3	5	8
	Rastlıklı Tane (Ad/kg)	15	25	40
Kırık Tane Ağırlıkça (%) ençok		5	10	15
Yabancı madde ençok	Toplam Ağırlıkça (%)	3	5	8
	Pelemir (Ad/kg)	30	60	100
Siyah Arpa Ağırlıkça (%) ençok		3	5	8
Diğer Tahıllar Ağırlıkça (%) ençok		5	10	20
Derece Dışı — 1,2 ve 3. derecelere giremeyen, fakat genel özelliklere uyan, yabancı madde ve bozuk tane oranlarının her biri ağırlıkça % 10'u, diğer tahıllar oranı % 50'yi geçmeyen arpalardır.				

ÇAVDAR

TS 3267 / EYLÜL 1978

SINIFLANDIRMA

Diploid yada Tetraploid olmalarına göre sınıflara, özelliklerine göre de derecelere ayrılır.

- **Diploid Çavdarlar:** Ufak taneli, karışık renkli (yeşil, gri, kahverengi ve bu renklerin tonları olan) çavdarlardır. $2n = 14$
- **Tetraploid Çavdarlar:** İri taneli, yeknesak renkli çavdarlardır. $2n = 28$
- **Dereceler:** Çavdar hektolitre ağırlığıyla içinde bulunan yabancı madde, bozuk tane ve diğer sınıftan olan tane, kırık tane ve diğer tahıl tanelerinin oranlarına göre 1., 2., 3. ve derece dışı olmak üzere 4 dereceye ayrılır.

Çavdarların Kalite ve Dereceleri

Dereceler	Hl. Ağırlığı kg (en az)	Yabancı Madde (en çok)		Bozuk Tane (en çok)		Kırık Tane Ağırlıkça % (en çok)	Diğer Tahıllar Ağırlıkça %(en çok)	Diğer sınıftan çavdar taneleri Ağırlıkça % (en çok)
		Toplam Ağırlıkça (%)	Pelemir (Ad/kg)	Toplam Ağırlıkça (%)				
1. Derece	75	1	25	1		3	3	3
2. Derece	73	3	60	3		5	5	6
3. Derece	70	5	120	3		10	8	10
Derece Dışı	1-3. Derecelerine giremeyen, fakat genel özelliklere uygun ve tüketime elverişli bulunan							

YULAF

TS 3200 / NİSAN 1978

SINIFLANDIRMA

Yulaflar, renklerine göre sınıflara, beyaz yulaf kalite özelliklerine göre derecelere ayrılır.

- **Sınıflar**

Beyaz Yulaf, Siyah ve Çakır Yulaf, Kırmızı Yulaf, Karışık Yulaf.

- **ÖZELLİKLER**

Beyaz yulaflar, ince kavuzlu beyaz, açık veya koyu sarı renkli olmalıdır. Bu yulaflar,

1. derece, 2. derece, 3. derece ve derece dışı olmak üzere 4 dereceye ayrılır.